

Lausunto maakuntakaavojen vahvistusmenettelyn vaihtoehtoja koskevasta selvityksestä

MH § 31

Ympäristöministeriössä on valmistunut maakuntakaavojen vahvistusmenettelyn vaihtoehtoja koskeva selvitys. Ympäristöministeriö pyytää 22.1.2015 päivätyllä kirjeellä Kainuun liiton lausuntoa maakuntakaavojen vahvistusmenettelyn vaihtoehtoja koskevasta selvityksestä. Lausunto pyydetään antamaan viimeistään 2.3.2015. Selvitys ja siihen perustuva esittelyaineisto on luettavissa ja tulostettavissa ympäristöministeriön verkkosivulta osoitteessa:

[http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Maakuntakaavojen_vahvistusmenettelyn_vai\(32539\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Maakuntakaavojen_vahvistusmenettelyn_vai(32539))

Ympäristöministeriön teettämässä selvityksessä on tarkasteltu päävaihtoehtoina nykymuotoisen vahvistusmenettelyn säilyttämistä tai sen kehittämistä, nykymuotoisen vahvistusmenettelyn korvaavia menettelyjä ja vahvistusmenettelyä luopumista. Selvityksessä on arvioitu näiden vaihtoehtojen vaikutuksia muun muassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden turvaamisen, maakuntakaavoituksen aseman, keston ja ohjauksen, viranomaisten toimivallan ja aseman sekä muutoksenhaun kannalta.

Selvityksessä on tarkasteltu kolmea päävaihtoehtoa:

- Nykymuotoisen vahvistusmenettelyn säilyttäminen sellaisenaan tai kehitetyssä muodossa.
- Laissa määritelty vahvistusmenettelyn korvaava menettely, jolla valtio voi puuttua maakuntakaavoihin, jotka on laadittu ja hyväksytty vastoin lain säännöksiä.
- Vahvistusmenettelyä luopuminen sellaisenaan.

Selvityksessä on päädytty puoltamaan ensisijaisesti vaihtoehtoa, jossa maakuntakaavojen nykyisestä kattavasta vahvistusmenettelystä luovutaan. Vahvistusmenettely korvataan järjestelmällä, jossa ympäristöministeriö voi ottaa maakuntakaavan kokonaan tai tietyiltä osin tarkastettavaksi, jos kaava on ilmeisesti laadittu vastoin valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Nykymuotoinen vahvistusmenettely ei ole tuonut varmuutta valtion sitoutumiseen tai maakuntakaavan toteutumiseen siltä osin kuin toteutuminen edellyttäisi valtion toimenpiteitä. Selvityksessä on kuitenkin katsottu, että ilman ottomenettelyä maakuntakaavan merkitys muun suunnittelun ja viranomaistoiminnan ohjaamisessa saattaisi heikentyä.

Selvityksessä esitettyyn vaihtoehtoon, jossa maakuntakaavan vahvistamisesta luovutaan kokonaan eikä sen tilalle tulisi korvaavaa menettelyä, liittyisi viranomaisten valitusoikeuden lisäksi kuntakaavoituksen tapaan oikaisukehotusmenettely, jossa YM:llä olisi oikeus tehdä maakunnan liitoille oikaisukehotus kaavan hyväksymispäätöksestä. Tämänkaltainen menettelytapa yhdenmukaistaisi kaavojen laillisuusvalvonnan ja muutoksenhaku kaikilla kaavatasoilla siirtyisi hallinto-oikeuksiin. Maakuntakaavoja koskevat asiat olisi tällöin mahdollista keskittää yhteen hallinto-oikeuteen, jossa olisi maakuntatason suunnittelun asiantuntemusta. Vastaavasta on saatu hyviä kokemuksia kuntien yleiskaavoituksessa.

Kuntaliitto on lausunnossaan arvioinut selvityksen ehdotuksia juridiselta kannalta. Kuntaliiton mukaan tehdyssä selvityksessä on puutteena se, ettei siinä ole lainkaan tarkasteltu ympäristöministeriön riskinriitaista roolia ohjaavana, valvovana ja vahvistavana viranomaisena perustuslain 3 §:n kannalta. Samoin rooli valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelijana ja oikeudellisena arvioitsijana (kriteeri otto-oikeudelle) on siten erikoinen. Selvityksessä suositeltavan vaihtoehdon toteutuminen johtaisi tilanteeseen, jossa osa valituksista käsitellään ensiasteessa tuomareiden toimesta hallinto-oikeudessa ja osa hallintomenettelyssä ympäristöministeriön virkamiesten toimesta.

Kainuun liiton lausunto: Maakunnan liiton roolia ja toimivaltaa maakuntakaavassa ratkaistavissa maakunnallisissa kysymyksissä on vahvistettava

Kainuun liiton mielestä maakuntakaavojen vahvistusmenettelystä tulisi luopua kokonaan eikä tilalle tulisi luoda mitään vastaavaa menettelytapaa. Maakuntakaavoitusmenettelyä olisi uudistettava niin, että viranomaisyhteistyö ja valtion ohjaus painottuisivat nykyistä voimakkaammin kaavaprosessin alkuvaiheisiin ja valtakunnallisesti merkittäviiin kysymyksiin. Maakuntakaavojen tulisi saada nykyisen kaltaiset oikeusvaikutukset maakuntavaltuuston päätöksellä sen saatua lainvoiman. Näillä toimenpiteillä voidaan kaavaprosessiin kuluvaa aikaa selkeästi lyhentää.

Keskeisinä perusteluina tälle kannalle ovat: 1) viranomaisneuvottelujen tuloksellisuuden selkeä parantaminen ja 2) kaavajärjestelmän toimivuuden kannalta liian hitaan maakuntakaavoituksen nopeuttaminen. Nopeuttamistarve ja –mahdollisuudet on tuotu esille tehdyssä selvityksessä. Maakunnan liitto vastaa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta, jossa maakuntakaavalla on keskeinen rooli. Aluekehittämiskohteiden alueiden käytölliset kysymykset ratkaistaan ensisijassa maakuntakaavalla. Aluekehittämisen toimintaympäristön muutokset ovat hyvin nopeita, joihin jäykkä ja hidas kaavaprosessi ei sovellu.

Selkeä luopuminen ympäristöministeriön roolista toimia virkavastuulla ja verovaroilla kaavat käsittelevän maakunnan liiton ja laillisuuskysymykset ratkovieen hallintotuomioistuinten välissä vahvistajana tai tarkastajana antaisi ministeriölle paremman mahdollisuuden ohjata kaavoitusprosessia ja tarvittaessa luonnollisesti myös valittaa sen lopputuloksesta muiden asianosaisten tavoin. Onnistunut viranomaisyhteistyö on jo sinällään omiaan varmistamaan ja nopeuttamaan kaavaprosesseja.

Kainuun liitto pitää tärkeänä, että maakunnan liiton roolia ja itsenäistä toimivaltaa maakuntakaavassa ratkaistavissa maakunnallisissa kysymyksissä vahvistetaan. Mielestämme ei ole olemassa erityisiä perusteluita sille, että maakuntakaavojen ja kuntakaavojen käsittelyprosessi olisi toisistaan poikkeava. Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitella voidaan varmistaa valtakunnallisten intressien välittyminen maakuntakaavoitukseen ja sitä kautta yksityiskohtaisempaan ja sitovampaan kuntatasoiseen kaavoitukseen.

Lisätietoja asiasta antaa maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0197 ja suunnittelujohtaja Hannu Heikkinen, puh. 044 710 0864 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuu.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää antaa edellä Ympäristöministeriölle esittelytekstissä mainitun mukaisen lausunnon.

Maakuntahallitus:

Hyväksyi.
